

Bir sevgi dastanı

1981-ci il dekabr ayının sonu, şaxtalı bir qış günü idi. Universitetin “Kvant” kafesində Yeni il münasibətilə şənlik təşkil edilmişdi. İlqar, universitetin tələbə həmkarlar komitəsinin üzvü olan bir dostunun köməyiylə, şənliyə bilet əldə etmişdi. Rus bölməsində oxuyan tələbələrin çoxluq təşkil etdiyi bu şənlikdə İlqarın, demək olar ki, tanıdığı adam yox idi. Ona görə də, o, təkcə oturub diqqətlə ətrafı seyr edirdi. Onun oturduğu stolun ətrafında, digər stollardan fərqli olaraq, 4 deyil, 5 stul qoyulmuşdu. Stolun arxasında İlqardan başqa, heç kim yox idi. Çox keçmədi ki, İlqara bu şənliyə bilet düzəldən dostu, rus bölməsinin tələbəsi, milliyyətə erməni olan Stepan da gəldi. Onlar – Stepan, Artur və İlqarın tanımadığı iki qız onun oturduğu stolda əyləşdilər. Stepan üzünü İlqara tutdu: Sən məndən bilet xahiş edəndə artıq bütün biletlər satılmışdı. Yalnız bizim stolumuza əlavə stul qoydura bildim. Yerin darısqaldırsa, bağışla, – deyərək dostyana qımışdı və dərhal da: Ümid edirəm, bizimlə darıxmayacaqsan, – deyərək göz vuraraq qızları işarə etdi. “Hə, gəlin sizi tanış edim. Arturu tanıyırsan, bu Gülya, bu da...”. Stepan sözünü bitirməyə macal tapmamış o biri qız əlini uzatdı və qərribə bir təbəssümlə, özünü təqdim etdi – Nana.

İlqar qızı çox diqqətlə, müştəri gözü ilə başdan- ayağa süzdü. Nana ortaboylu, nazıkbədənli, suyuşirin bir qız idi. Bir az uzunsov sifətinə tamamilə uyğun gələn, “şarlotta” stilində kəsilmiş şabalıdı saçları, enli, uzun qara qaşları, sıx kirpikləri, iri qara gözləri, ilk baxışdan bir az iri görünən, sədəf kimi parıldayan dişləri, baxışlarındakı səmimilik, üzündəki incə təbəssüm, gülərkən dodaqlarının kənarlarında əmələ gələn qəməzlər İlqarı, elə ilk baxışdaca məftun etmişdi. Dizindən bir qədər yuxarıda duran yasəmən rəngli donu onun bədəninə formasını bütün incəliyi ilə göstərirdi. Qulaqlarında, donun rənginə uyğun, yarpaqşəkilli sırğalar onsuz da gözəl görünən sifət cizgilərinə xüsusi gözəllik verirdi. İlqar ürəyində: Qəşəng qızıdır, görəsən, sevdiyi varmı? – deyərək öz-özünə sual verdi.

Şənlik başladı. Tələbələr rəqs etmək üçün meydana doluşdular. Stepan Gülyanı, Artur da Nananı dəvət etdi. Nana Arturun dəvətini qəbul edib ayağa duranda mənalı-mənalı gülümsəyərək, İlqara tərəf baxdı. İlqar onun baxışlarından: Məni niyə dəvət etmədin? – sualını oxudu və səbirsizliklə növbəti musiqini gözləməyə başladı. Amma növbəti musiqinin qoyulması xeyli uzun çəkdi. Çünki bu arada aparıcılar bütün iştirakçılar arasında bir yarışma olacağını elan etdilər. Yarışmanın şərtlərinə görə, hər stoldan bir nəfər (bu bir nəfəri hər stolun sakinləri özləri seçirdilər) ya mahnı oxumalı, ya rəqs etməli, ya da şeir deməli idi. Aparıcıların müəyyən etdiyi bir nəfər növbə ilə stollara yanaşır və yarışma üçün seçilən iştirakçının adını qeyd edirdi. Həmin adam stola yaxınlaşanda Stepan birdən-birə heç kimlə məsləhətləşmədən dilləndi: “İlqarı yazın, şeir deyəcəyəm”. Oğlan İlqarın adını qeyd edib dərhal da o biri stola yaxınlaşdı. Bu, o qədər sürətlə baş verdi ki, İlqar etiraz etməyə belə macal tapmadı. Onun sonrakı etirazları isə nəticə vermədi. Stepan: Sənin necə gözəl şeir dediyinə qulaq asmasam da, bilirəm. Bunu mənə Elxan deyib (Elxan İlqarın qrup yoldaşı idi və rus bölməsinin uşaqları ilə yaxınlıq edirdi). Ona görə etiraz qəbul edilmir. Bir də ki stolumuzdan, istənilən halda, bir çıxış edən olmalıdır. Məncə, içimizdə bu sahələrdə xüsusi bacarığı ilə seçilən yoxdur. Bir şeir de, canımız qurtarsın, – deyib müzakirəyə son qoydu. İlqar Nanaya baxdı, onun duyğularını, ruhunu yoxlamaq üçün yaxşı fürsət idi. Ümumiyyətlə, İlqarda belə bir fikir formalaşmışdı ki, hamı şeiri sevməli, poeziyadan zövq almalıdır. Bu keyfiyyətləri

olmayanları açıq qınamasa da, bunu onların mənfi cəhəti kimi qəbul edirdi.

Yarışma başladı. Seçilən yarışmaçılar bir-bir çıxış edir və onlara verilən alqış səsləri xüsusi yaradılmış jüri tərəfindən qiymətləndirilirdi. Çıxış edənlər, əsasən, ya rəqs edir, ya da mahını oxuyurdular, cəmi iki nəfər şeir dedi. Növbə İlqargilin stoluna çatdı və o, mikrafonu iki əlləri arasına alıb, adəti üzrə, bir qədər susdu və nəhayət şeiri deməyə başladı. İlqar auditoriyada rus bölməsi tələbələrinin çoxluq təşkil etdiyini bilirdi, ona görə də rus dilində şeir ifa etməyi qərara almışdı. O, tez-tez nəzərlərini Nanaya tərəf çevirir, sanki şeiri onun üçün söyləyirdi. Şeir bitdi, İlqar keçib öz yerində oturdu. Nananın şeirdən böyük zövq aldığı açıq-aydın hiss edilirdi. O, dodaqlarının altında şeirdən yadında qalan bir misranı rıçıldadı: “Ты лучшая сура священного корана!”¹ İlahi! Nə qədər gözəldir. Görəsən, bu sözlər hansı bəxtəvərin ünvanına deyilib”. Stepan Nananın bu sualına özünəməxsus şəkildə cavab verdi: “Hər halda, o bəxtəvər sən deyilsən, Nana! Arxayın ola bilərsiniz. Çünki o sözlər müsəlman qızına deyilib”. İlqar fürsətdən istifadə edərək: Bilmək olmaz, Styopa. Şairlər hərdəmxəyal olurlar, bir tərəfdən də ki eşq, sevgi nə müsəlmana baxır, nə də xristiana, – dedi. Deyəsən, İlqarın cavabı Nananı qane etmişdi. O, şıltaq bir təbəssümlə İlqara tərəf baxıb nə isə demək istədi, ancaq bu zaman mikrafonda aparıcının səsi eşidildi: “Əziz tələbələr! Yarışın qaydalarına görə, iştirakçıların çıxışları jüri tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Jürinin qərarı ilə 7 nömrəli stol qalib elan olunur. Həmin stoldan çıxış edənə səhnəyə dəvət edirik”. İlqar hamının alqış sədaları altında səhnəyə çıxdı. Aparıcı onu təbrik edib bir hədiyyə təqdim etdi. İlqar qayıdıb oturdu, əlindəki hədiyyəni stolun üstünə qoydu. Yoldaşları onu bir-bir təbrik etdilər. Bu zaman Gülya: Baxaq görək, nə bağışlayıblar, – deyə maraq içində hədiyyəni açmağa başladı – rəqs edən oğlanla qız! Belə fürsət ələ düşməzdi. İlqar Nanaya tərəf əylərək rıçıldı: Ты лучшая сура священного корана! – deyib hədiyyəni ona uzatdı.

Təxminən iki saat sürən şənlik başa çatdı. Tələbələr dağılışmağa başladılar. İlqar: Sən hara gedəcəksən? – deyə Nanadan soruşdu.

- Əhmədlidə yaşayıram.
- Bizim ki yolumuz eynidir, mən də Əhmədliyə gedirəm.
- Doğrudan?
- Mən Ukrayna meydanının yanında, qardaşimgildə qalırım.
- Mən də bir az aralı – “Xəzər” univermağının yanında.
- Biz ki, lap qonşuyuq.
- Qərribə təsadüfdür.
- Təsadüflər təsadüfən olmur.
- Bəs necə olur?
- Təsadüflər zərurətdən irəli gəlir.
- Maraqlı fikirlərin var.
- Bu mənim fikrim deyil, filosoflar belə deyir.

Onlar avtobus dayanacağına yaxınlaşdılar. İlqar üzünü Gülyaya tutub: Bizim yolumuz eynidir, mən Nananı yola salacam, narahat olmayın, – dedi və uşaqlarla vidalaşdı. Gülya üzündə ikimənalı bir təbəssümlə: İlqar, bax ha, Nanaya sən cavabdehsən, – deyə əl elədi və ayrıldılar.

İlqar Nananı düz evlərinə – “Xəzər” univermağının yaxınlığındakı doqquzmərtəbəli binanın

---

¹ Sən müqəddəs Quranın ən gözəl surəsisən

2-ci blokuna qədər ötürdü.

- Səninlə tanış olmağıma çox şad oldum.
- Mən də. Hədiyyəyə görə çox sağ ol.
- Sabah saat neçədə universitetə gedəcəksən? Bəlkə, birlikdə gedək?
- Axı cədvəllərimiz fərqlidir.
- Sən cədvəlini mənə ver, qalanı mənim boynuma.
- Yaxşı. İndi üstümdə yoxdur, sabah verərəm.
- Onda səni sabah Neftçilər metrosunda gözləyəcəm.
- Saat 9-un yarısında.
- Hələlik. Sabaha qədər!

***

Bundan sonra, hər səhər İlqar metronun Neftçilər stansiyasında, marşrut taksilərin son dayanacağına Nananı qarşılayır və universitetə birlikdə gedirdilər. Onlar əvvəlcə metro ilə Bakı soveti stansiyasına gəlir, ordan da marşrut taksisi ilə universitetə gedirdilər. Dərstdən sonra da mütləq görüşür, birlikdə vaxt keçirirdilər. Nananın valideynlərinin hər ikisi evə axşam saat 6-dan sonra gəlirdi. İlqar isə qardaşığıldə qalırdı. Qardaşının ömür yoldaşı Nərminə ona həmişə doğma münasibət bəsləmiş, onu sanki öz oğlu kimi, ailələrinin bir üzvü olaraq qəbul etmişdi. Ona görə də, İlqar burada özünü tam sərbəst hiss edir, heç bir qəriblik çəkmirdi. İlqar da, öz növbəsində, Nərminəyə bir böyük bacı və ya ana gözü ilə baxır, yeri gələndə, qardaşına demədiyi fikirlərini Nərminəyə açır, onunla məsləhətləşir, ondan kömək istəyirdi. O, Nanaya olan hissləri haqqında da Nərminəyə danışmışdı. Hətta onun təklifi ilə Nananı evə də gətirmiş, Nərminə ilə tanış etmişdi. Nərminə də bütün bunları bildiyindən İlqarın evə gec gəlməsini başa düşür, onu müdafiə edirdi. Odur ki, İlqarın dərstdən sonra görüşüb vaxtlarını birlikdə keçirmələri üçün, demək olar ki, heç bir maneə yox idi.

Şənbə-bazar günləri dərslər olmadığından (həm də həmin günlərdə Nananın valideynləri evdə olurdular) onlar görüşə bilmirdilər. Lakin İlqar uzaqdan da olsa, Nananı görmək istəyirdi. Ona görə də, Nanagilin yaşadığı binanın yanına gəlir, oralarda gəzişərək, Nananın balkona çıxmasına ümid edirdi. Nanagilin evlərinin yaxınlığında, çökəklikdə bir ağac vardı. Orada, digər ağaclardan xeyli aralı, tənha bir ağac ucalırdı. İlqar mehrini həmin tənha ağaca salmışdı. Darıxanda o, ağacın yanına gəlir, sanki, onunla dərsləşirdi. Ağacın yanından baxanda Nanagilin balkonu görünürdü və İlqar, Nananın balkona çıxıb-çıxmayacağını bilmədən, bəzən saatlarla orada gözləyir, gözlərini balkondan çəkmirdi. Bu tənha ağac İlqarın təsəlli yeri idi, o, bu ağac haqqında heç vaxt Nanaya heç nə deməmişdi.

İlqar Nanaya o qədər bağlanmışdı ki, bir gün belə onu görməsə, dura bilmir, onun üçün darıxırdı. O hətta universitetdə dərslərsə tənəffüs zamanı belə Nananı görməyə can atır, onun yanına qaçır. Onun Nanaya olan məhəbbəti artıq universitetdə (elə kənardə da) onu tanıyanlara – hamıya məlum idi. İlqarın başqa millətdən olan bir qıza qarşı məhəbbətinə münasibətlər müxtəlif olsa da, İlqar heç bir fikrə ciddi məhəl qoymurdu. O, Nananı bütün ruhu, bütün varlığı ilə sevirdi.

***

İlqarın bibisi qızı Xuraman da universitetdə oxuyurdu. Onların çox yaxşı münasibətləri var idi. Xuraman İlqardan dörd yaş böyük idi, onu kiçik qardaşı kimi sevirdi. İlqar da Nana ilə tez-tez Xuramangilə qonaq gedirdi. Ümumiyyətlə, İlqar Nananı öz yaxınları və qohumları ilə tanış etməkdən zövq alırdı. Ona görə də, vaxtaşırı özünə yaxın hesab etdiyi və onun Nanaya məhəbbətinə hörmətlə yanaşan qohumları ilə gedib-gəlirdi. Ən çox getdiyi yer də Xuramangil idi. Xuraman Vidadi küçəsində, sanki tələbələrə kirayə verilmək üçün tikilmiş, təxminən 20 kvadrat metrlik, pəncərəsi birbaşa küçəyə baxan, bir otaqdan və kiçik mətbəxdən ibarət olan bir mənzildə rəfiqəsi ilə qalırdı.

Dərstdən sonra İlqar: Gəlsən Xuramangilə gedək, xeyli vaxtdır getmirik, – deyə Nanaya müraciət etdi. Nana etiraz etmədi: “Amma çox qalmayaq, mən bu gün evə bir az tez qayıtmalıyam. Gəncədə yaşayan bibim bizə gələcək. Anam da məktəbdən icazə alıb, evə tez qayıdacaq”. İlqar: Narahat olma, bir-iki saat oturub çıxarıq, – deyib Nananın əlindən tutdu, onlar Xuramangilə gəldilər. İlqar yolüstü şirniyyat mağazasına girdi və çox sevdiyi bir “Nağıl” tortu aldı.

Xuramanın rəfiqəsi qonaqları gülürüzlə qarşıladı: “Keçin, keçin, xoş gəldiniz, Xuraman indicə gəlir, çörək almağa getdi”. İlqar otağa keçdilər. Çox keçmədi, Xuraman qayıtdı, rəfiqəsinə: Sevinc, zəhmət olmasa, bir çay qoy, – deyib özü də stolun üstündəki kitab-dəftərləri yığışdırmağa başladı.

Süfrəyə çay gəldi. Şirin-şirin söhbətə başladılar. Söhbət o qədər uzandı ki, birdən Nana saatına baxıb, həyəcan içində: İlqar, yaman gecikdik, biz getməliyik, – deyə ona müraciət etdi. İlqar ayağa durdu: Hə, tamam unutmuşdum. Bu gün Nananın anası evə tez qayıdacaq, o, anası gələndə kimi evdə olmalıdır, – deyib Nananın əlindən tutdu. Onlar qapıya tərəf getdilər. Bu zaman Sevinc elə bil şirin söhbətin vaxtsız kəsildiyindən narazı halda, dilləndi: “Vallah, bilmirəm, siz nə vaxta kimi belə gizlənə-gizlənə görüşəcəksiniz. Buna bir son vermək lazımdır. Sevən qəlblər belə ürkək olmamalıdır, istədiyi zaman görüşməli, sevib-sevilməlidir. Düz demirəm, İlqar? Artıq nə vaxtdır ki, bir-birinizi sevirsiniz, elçi göndər, bu qorxu-hürkü də bitsin. Amma elçiliyə bizi də çağırmağı unutma ha!” Hamı ürəkdən güldü və onlar xoş əhvali-ruhiyyə ilə evdən çıxdılar.

***

Dördüncü kursun yaz imtahan sessiyası başa çatmaqda idi. İlqarla Nana Dağüstü parkda, sakit bir tərəfdə, yaşıllığın üzərində oturub söhbət edirdilər. İlqar başını Nananın dizləri üstünə qoyub uzanmış, Nana isə onun uzun, qara saçlarını tumarlayır, İlqarın sevgidolu sözlərindən xumarlanırdı. Bir az şirin-şirin söhbət etdikdən sonra İlqar: İmtahanları necə, verə bilirsənmi? – deyə soruşdu. Nana: “Bütün imtahanları vermişəm, amma fizika imtahanından bir az qorxuram, deyəsən yaxşı hazırlaşma bilməmişəm”. Sonra da dərhal: Bunun da ən böyük günahkarı sən, – deyib yumruğunu sıxdı zarafatlıca bir neçə dəfə İlqarın kürəyinə vurdu. Onun bu hərəkətlərindən böyük zövq alan İlqar ürəyində bir planı varmış kimi: Narahat olma, mənim eşqim səni kəsilməyə qoymaz, – deyib onu qucaqlayaraq sinəsinə sıxdı.

İlqar Fizika kafedrasına gəlib qapını açdı: “Fərrux müəllim, bir dəqiqə olarmı?” Fərrux müəllim əli ilə “gəl” işarəsi verdi. Fərrux müəllim universiteti, 5-6 il əvvəl bitirmiş, tez bir zamanda da namizədlik dissertasiyası müdafiə edib universitetdə işləməyə başlamışdı. Cavan olmasına baxmayaraq, mülayim xasiyyəti və təvazökar bir təbiəti vardı və bu xüsusiyyətləri ona tələbələr arasında hörmət qazandırmışdı. İlqar bütün gənclik hisslərini ona açdı və Nanaya imtahanda kömək etməyi xahiş etdi. Deyəsən, Fərrux müəllim də tanımadığı bir gəncin öz sevgi hisslərini ona açmasından xeyli məmnun qalmışdı və əlini İlqarın çiyinə qoyaraq xoş bir təbəssümlə: Narahat olma, qoy hazırlaşsın, – dedi.

İlqar səhər saat 8-də Bakı soveti metrosunun yaxınlığında yerləşən, xalq arasında Pasaj adlanan bazara gəldi. Ürəyindən keçən gülləri tapa bilmədiyindən gül satanlardan birinə yaxınlaşıb bir qədər söhbət etdikdən sonra 11 ədəd uzunluğu, təxminən 70-80 santimetr olan (Nana uzunsapaqlı gülləri sevirdi) qızıl güllər sifariş etdi. Səhəri gün onun gözlədiyindən də xeyli gözəl gül buketini görən İlqarın kefi kökəldi və o, gülləri götürüb birbaşa universitetə getdi. Bu gün Nana son imtahanı – fizika imtahanını verməli idi. İlqar tələsik addımlarla imtahan otağına tərəf getdi. Elə bu an Nana çıxdı, “5” deyib sevinərək rəfiqələrinə sarıldı. İlqar özünü yetirdi. Nananın rəfiqələrindən biri – Rəna İlqarın əlindəki gülləri görüb: Nə gözəl güllərdir, mən də bu güllərdən istəyirəm, – deyərək güllümsəyərək İlqara baxdı. Bu zaman Gülya: İştahan pis deyil, lakin belə güllərin olması üçün əvvəlcə belə bir İlqarın olmalıdır, səndə də ki hardadır elə bəxt, – dedi və bütün qızlar hündürdən gülüşdülər. İlqar gülləri Nanaya verdi. Nana çox sevdiyi qızıl güllərin bihüşedici qoxusunu nəzərəcərpacaq bir əda ilə içinə çəkdi (bu onun İlqara özünəməxsus minnətdarlığı idi) və bir qədər maraqlı içində dedi: “Bilmirəm, niyə Fərrux müəllim məndən heç nə soruşmadı, zaçot kitabçamı alıb qiymətimi yazdı”.

***

Martın 8-i yağışlı bir gün idi. İlqar qəti qərara gəlmişdi, bu gün Nananın valideynlərinə onu sevdiyini və evlənmək istədiyini bildirəcəkdi. İki gün əvvəl İlqar bu fikrini Nanaya demiş, lakin o buna razı olmamışdı: “Hələ vaxtı deyil, atam məsələdən bir az xəbərdar olsa da, bunu ciddiyyə almır, bu şəkildə qətiyyə razılığını verməz”. İlqar Nananın fikri ilə sanki razılaşdığını bildirsə də, öz qərarında qəti idi.

Saat təxminən 11 idi. İlqar əlində gözəl bir gül buketi liftin düyməsini basıb altıncı mərtəbəyə qalxdı. Əlindəki şəmsiyyə ona mane olmasın deyərək onu liftin yanında divara söykədi, bir neçə pillə aşağı enib qapının zəngini çaldı. Qapını Nananın anası Svetlana Mixaylovna açdı. O, İlqarı görcək bir az çaşqınlıqla, bir az da sanki qəribə maraqlı içində: Seryoja, səni istəyirlər, – deyib azca yana çəkildi. Bu zaman Nana təlaş içində öz otağından çıxdı. İlqarı gördükdə yerində donub qaldı, nə deyəcəyini bilməyib hirsli halda otağına qayıtdı. İlqar əlindəki gül buketini belə ona verməyə macal tapmadı. İlqarın pis vəziyyətdə qaldığını hiss edən Svetlana Mixaylovna bir addım irəli atdı, təşəkkür edib gülü götürdü, Nananın otağına keçdi və tez də geri döndü. O biri otaqdan: Kimdir?” – deyərək səs gəldi və uzunboylu, yaraşığı bir kişi qapıya yaxınlaşdı.

Nananın atası adi insanlardan biri idi. O, avtobus parkında çilingər işləyirdi. Öz işinin əsl ustası

idi və iş yerində hörmət qazanmışdı. Halal çörək yeməyi hər şeydən üstün tutan Serqey Radionoviç ailədə ciddi söz sahibi idi. Ömür yoldaşı və hər iki qızı (Nana onun böyük qızı idi, kiçik qızı Nelli Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunda oxuyurdu) onun bir sözünü iki eləməzdi.

Nananın atası İlqarı hörmətlə qarşıladı, içəri dəvət etdi. Onun hərəkətlərindən və soyuqqanlı davranışından hiss edilirdi ki, İlqarın onlara gələcəyi haqqında məlumatı var imiş (Nana bu ehtimalın ola biləcəyini göz önünə alıb, bu haqda anasını xəbərdar etmiş, Svetlana Mixaylovna da ərinə demişdi). Çay gətirdilər və Nananın atası üzünü İlqara tutaraq ciddi görkəmlə: Buyur, cavan oğlan, səni dinləyirəm, gəlişinin məqsədi nədir? – deyərək soruşdu və heç imkan vermədən dərhal da davam etdi: “Əslində niyə gəldiyini bilirəm. Amma diqqətlə mənim sözlərimə qulaq as. Mən sevginin qətiyyəni əleyhinə deyiləm. Əleyhinə olduğum başqa bir şey var. Sənin ailən azərbaycanlı, biz isə erməni ailəliyik. Bizim dilimiz başqa, dinimiz başqa, adətlərimiz fərqlidir. Siz heç bir zaman xoşbəxt ola bilməzsiniz. Bəlkə də dediklərimi qəbul etmək istəməyəcəksən, lakin bu bir həqiqətdir. Sən o nağıllara, əfsanələrə aldanma, həyat daha konkret, daha sərt. Mən hər şeyi bilib-bilə qızımın həyatını təhlükəyə ata bilmərəm”.

Serqey Radionoviç bu son sözlərini çox konkret və sərt şəkildə desə də, İlqar özünəinamı şəkildə dilləndi: “Mən sizin düşüncələrinizə hörmətlə yanaşıram, narahatçılığınızı da başa düşürəm. Dil, din, adət... bunların hamısını insanlar düşünüb yaradıblar, məhəbbət isə Tanrı tərəfindən verilmiş hissdır. Tanrı da ki birdir. O, bütün xalqların Tanrısıdır, sizin də, bizim də”.

Serqey Radionoviçin sifətində və gözlərində bir az qəzəb hiss olunsay da, o, İlqarın sözünü kəsmir və diqqətlə dinləyirdi. İlqar isə Nananın atasının ona danışmaq üçün imkan verdiyindən cürətlənir və ürəyində bu gəlişinin uğurla nəticələncəyinə ümidini itirmirdi: “Dil başqa, din başqa, adətlər fərqli olsa da, bütün insanlar eyni səma altında, eyni məqsədlə – xoşbəxt olmaq üçün yaşayırlar, məqsədlərinə çatmaq üçün doğru hesab etdikləri hər şey uğrunda eyni duyğularla mübarizə aparırlar. Biz Nana ilə bir-birimizi sevirik, qəlbimiz eyni hisslərlə vurur, eyni arzularla yaşayırıq. Hansı adətlə, hansı qayda-qanunla evlənməyin də mənim üçün heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Təki sevdiyimə qovuşum”.

İlqarın bu sözlərindən sonra Serqey Radionoviçin üzündə yaranan istehzalı təbəssümü belə oxumaq olardı: “Mən nə deyirəm, bu nədən dəm vurur!”. Serqey Radionoviç: Bura bax, cavan oğlan, sən, deyəsən, mən deyənləri anlamadın, ya da anlamaq istəmirsən. Bir az daha konkret deyim. Mənim iki deyil, on iki qızım olsa, birinin də başqa millətdən biri ilə evlənməsinə izin vermərəm, – deyərək hirsli halda ucadan dilləndi: “Sveta, Nananı bura çağır”.

Svetlana Mixaylovna, Nana və kiçik bacısı Nelli içəri girdilər. Otaqdakı ab-havanın kifayət qədər gərgin olduğu heç kimin gözündən qaçmadı. İlqar da çəşib-qalmışdı, sakit-sakit söhbət etdikləri yerdə birdən ortalığın belə qarışması onu da çəşdirmişdi. Serqey Radionoviç sərt baxışlarla: “Nana, bu cavan oğlanı tanıyırsan! Nə üçün gəldiyini də, mənim bu məsələyə münasibətimi də bilirsən. İndi seçim sənindir. Ya bu dəqiqə onunla birlikdə çıxıb gedirsən, ya da ona de ki, o çıxıb getsin”.

Bu sözlərin nə qədər sərt, nə qədər amirənə şəkildə deyilməsinə baxmayaraq, İlqar sanki sakit və təmkinli görünürdü. O, Nananın onu sevdiyinə əmin idi və indi atasının bu sözlərindən sonra Nana ilə birlikdə əl-ələ verib qapıdan necə çıxacağılarının xəyalını qurmağa başlamışdı. Elə bu an

yenidən Serqey Radionoviçin səsi eşidildi: “Sənə deyirəm, eşitmirsən?”.

Svetlana Mixaylovna ərini sakitləşdirməyə çalışsa da, mümkün olmadı: “Yox, bu məsələ elə indi, burda bitməlidir”, – deyə atası Nanadan istədiyi cavabı tələb edirdi. Belə bir seçim qarşısında qalacağını, yəqin ki, heç vaxt ağına belə gətirməyən qız çaşbaş qalmış, nə deyəcəyini, nə edəcəyini bilmirdi. Yalvarış dolu nəzərlərini anasına dikərək ondan məsələyə müdaxilə etməsini istədi: “Ana...”. Lakin o, sözünü bitirə bilmədi, atasının səsi qulaqlarında cingildədi: “Burda qərarı mən verirəm, başqa heç kəs”. Nana çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdı. Bir tərəfdə ailəsi, digər tərəfdə isə bütün varlığı ilə sevdiyi insan. O, ələcsiz şəkildə iki əli ilə üzünü tutub ağlamağa başladı və heç bir söz demədən qaçaraq otaqdan çıxdı. Bir anlığa ortalığa sakitlik çökdü. Nə baş vermişdi? Serqey Radionoviç istədiyi cavabı almamasına baxmayaraq, İlqar da gözlədiyi cavabı eşitməmişdi. İlqar həmin anlarda məntiqlə düşünməkdən uzaq idi, o, bircə şey düşünürdü – hadisələr onun gözlədiyinin əksinə cərəyan etmiş, sevdiyi qız dar ayaqda onu seçməmişdi. Bu, İlqara çox pis təsir etmişdi, sanki onun qüruruna toxunmuşdular. Artıq burda qalmağın mənası yox idi və o, quru səsle “sağ olun” deyib evdən çıxdı.

***

Bu hadisədən sonra İlqar bir müddət Nananı görmədi. O, bu aralarda universitetə də getmir, vaxtını şəhərdə tək-tənha keçirirdi. Nana da universitetə gəlmir və İlqarı görməyə can atmırdı. Bir tərəfdən, onun razılığı olmadan, İlqarın özbaşına evə gəlməsi və ortalığı bu qədər gərginləşdirdiyi üçün ondan çox incimişdi, digər tərəfdən də, baş verənlərdən sonra onunla nə danışacağını, olub-keçənləri necə izah edəcəyini bilmirdi. O, əslində, heç bir qəbahət iş görməmişdi, məhəbbətinə xilaf çıxmamış, atasının sözü ilə İlqara “yox” deməmişdi. Buna baxmayaraq, ilk addımı ata bilmirdi və hər şeyi sanki İlqarın öhdəsinə buraxmışdı. Digər tərəfdən də, baş verənlərdən sonra bir də İlqarla görüşməyəyi ilə bağlı atasına söz vermişdi. Onların yenidən görüşmələrindən atası xəbər tutsaydı, ailədə nələr baş verə biləcəyini o, yaxşı bilirdi.

Bu hadisədən, təxminən, bir ay keçmişdi. Axşam idi. İlqar metrodan çıxıb evə tərəf gedirdi. Blokun girəcəyində ayaq saxladı, başını qaldırıb göyə baxdı. Göyün üzünü ulduzlarla dolu idi. Ay – göydəki sarı mələk hər tərəfi özünün füsunkar işığına qər q etmişdi. Bir az aralıdan, həyəət evləri tərəfdən it hürüşləri eşidilirdi. Bu mənzərəni diqqətlə seyr edən İlqarın ürəyi qubarlandı, xəyalında Nananın surətini canlandırdı, uzaqdan da olsa, onu görmək istədi. Evə getməyib, birbaşa tənha ağacın altına gəldi. Nanagilin balkonuna sarı baxdı. Balkon qaranlıq olsa da, ayın işığı Nananın siluetini açıq-aydın təsvir edirdi. Bu an İlqar elə darıxdı ki, sanki illərdir Nananı görməmişdi. Ürəyində onu olub-keçənlərlə bağlı nahaq yerə suçladığını düşünməyə başladı. Uzun müddət oturub fikirləşdi və nəhayət, sabah Nana ilə görüşüb baş verənləri müzakirə etmək qərarına gəldi.

Artıq gec idi. İlqar evə qayıtdı. Qapını Nərminə açdı: Nana zəng etmişdi. Səsi heç xoşuma gəlmədi, deyəsən, ağlayırdı. Aranızda bir şeymi olub? – deyə xoş bir maraqla soruşdu. İlqar bu xəbərdən çox sevindi, elə bil ona dünyanı bağışladılar: Yox, yox, ciddi bir şey olmayıb, sadəcə deyəsən bir az xətrinə dəymişdim, – deyib otağa keçdi. Nanaya zəng etməyə cürət etmədi və sabah tez açılıns deyə erkəndən yatağına girdi.

Səhər saat 9-un yarısında o, aylarla olduğu kimi, Neftçilər metrosunun yanında – marşrut taksilərin son dayanacağında Nananı gözləyirdi. Lakin o gəlmədi...

***

İkinci dərsdən sonra Gülya İlqara yaxınlaşdı: “Svetlana Mixaylovna səninlə görüşmək istəyir. Xahiş etdi ki, bu haqda hələlik Nana heç nə bilməsin. O səni çərşənbə günü saat 11-də məktəbdə gözləyəcək”.

Bu xəbər heç İlqarın ürəyindən olmadı. Atası ilə baş verənlərdən sonra indi də Nananın anası! O, söhbətin hansı mövzuda gedəcəyini təxmin edir və bir də bu məsələlərə yenidən qayıtmaq istəmirdi. Ona görə də əvvəlcə görüşə getmək istəmədi, lakin bir qədər düşündükdən sonra fikrini dəyişdi və çərşənbə günü saat 11-də o artıq Svetlana Mixaylovnanın işlədiyi məktəbin qabağında idi. Müəllimlər otağına yaxınlaşıb qapını döydü və Svetlana Mixaylovnanı soruşdu. “Svetlana Mixaylovna dərsdədir, 208-ci otaqda”, – deyər gənc bir müəllimə cavab verdi. İlqar təşəkkür edib 2-ci mərtəbəyə qalxdı. Otağın qapısını açıb özünü göstərdi. Bir neçə saniyə sonra Svetlana Mixaylovna çıxdı. Onlar pəncərəyə yaxınlaşıb durdular. İlqar həyəcan içində Svetlana Mixaylovnanın nə deyəcəyini gözləyirdi. Svetlana Mixaylovna bir qədər susduqdan sonra, mülayim səslə dilləndi: “Mən sizin Nana ilə münasibətləriniz haqqında hər şeyi bilirəm. Nana məndən heç nəyi gizlətmir. Sən Serqeydən incimə, o bir ata kimi, qızının həyatından narahatdır. Bəlkə, o sənə qarşı bir az sərt oldu, amma bu onun təbiətidir. Mən olub-keçənlərdəm sonra çox düşündüm. Sənin ailən haqqında Gülyadan məlumat almışam, qardaşının hörmətli bir alim olduğunu bilirəm, sən də gələcəyinə inanıram. Mən çox istərdim ki, Nana sən kimi bir insanla ailə qursun. Amma bu çox ciddi məsələdir. Sizin münasibətləriniz iki adi gəncin münasibətləri kimi deyil. Sizin başqa-başqa millətlərə mənsub olmağınız qarşınızdakı ən böyük maneədir. Bəli, problem demirəm, məhz maneədir. Bu maneənin öhdəsindən gəlmək böyük iradə tələb edir. Qızının sənə olan məhəbbətindən zərər qədər də şübhəm yoxdur. Əgər sən də onu onun səni sevdiyi qədər sevirənsə, mənə söz ver. Mənə söz ver ki, milli məsələlərdən gələn çətinliklərə boyun əyməyəcəksiniz, bütün məsələlərə ağılla, təmkinlə, səbirlə yanaşacaqsınız. Bu həyatda sevginin qalib gələ bilməyəcəyi heç nə yoxdur. Təki siz öz hisslərinizdən əmin olun və heç bir çətinlik qarşısında ondan vaz keçməyin. Mən burada – Bakıda doğulmuşam, Bakı mənim vətənimdir. Qızımın da burada xoşbəxt olmasını istəyirəm. Amma mən Serqeyi də yaxşı tanıyıram. O sizin dünyanın ən xoşbəxt ailəsi olacağınızı bilsə belə, evlənməyinizə razılıq verməyəcək. Ona görə də, mənə qulaq as, oğlum”.

Svetlana Mixaylovna bir qədər nəfəsini dərdi, ani fikrə getdikdən sonra özünəinamı şəkildə davam etdi: “Mən sizə xeyir-duamı verirəm. Öz adətinizlə, Nananı götürüb qaç. Bir qədər vaxt keçdikdən sonra hər şey yoluna düşəcək. Serqey sizi bağışlamasa da, mən həmişə sizin arxanızda olacam. Mənim sənə deyəcəklərim bu qədər”.

Svetlana Mixaylovna sözlərini qurtardı. İlqar nə deyəcəyini bilmirdi. O bu görüşdən tamamilə başqa bir nəticə gözləyirdi. Svetlana Mixaylovnanın məsələyə belə münasibəti onun üçün o qədər gözlənilməz oldu ki, hətta təşəkkür etməyi belə unutdu. Svetlana Mixaylovna: Mən başqa yol görmürəm, ikinci yol ayrılıqdır”, – deyər bir də təkrar edib sinfə qayıtdı.

***

İlqar heç vaxt Nana ilə münasibətlərinə milli müstəvidən baxmamışdı. Bir müddət əvvəl Nanagilin evində baş verənlər və indi də onun anası ilə söhbətdən sonra, istər-istəməz, ani olaraq onun beynində müəmmalı fikirlər oyanmağa başladı. Bu məqamda onun bir vaxtlar Nana ilə arasında olan bir dialoq yadına düşdü və bu qorxunc fikirləri dərhal da özündən uzaqlaşdırdı.

– Sən bilmirsən ki, erməni qızını sevmək təhlükəlidir? – deyə bir dəfə Nana gülümsəyərək soruşmuşdu.

– Mən onu bilirəm ki, milliyyətindən asılı olmayaraq, ümumiyyətlə, sevmək, bütün varlığı ilə aşıq olmaq təhlükəlidir. İnsanın aqlını başından ala biləcək ikinci bir hiss varmı?! Məgər Qeysi Məcnun edib səhralara salan eşq deyilmi, Kərəmi yandırıb kül edən məhəbbət deyilmi, Fərhada Bisütunu yarmaq üçün güc-qüvvət verən, o sevgi deyilən möcüzə deyilmi? Mən bir şeyi bilirəm ki, “eşq olmasa, varlıq bütün əfsanədir!”² Ona görə də, eşq yolunda ölmək təhlükəsi eşqin verdiyi ilhamın, gücün qarşısında, sevginin bəxş etdiyi ehtirasın qarşısında qətiyyənlə maneə ola bilməz.

– Mən bunu demək istəmədim. Mən eşitmişəm ki, bir azərbaycanlı oğlan bir erməni qızını sevib, amma nə evlənə bilib, nə də ondan ayrılıb. Sonda intihar edib, özünü öldürüb.

– Hə, sən yəqin Bahadırı deyirsən?

– Bahadır kimdir?

– “Bahadır və Sona” adlı kiçik bir roman var. Bahadır azərbaycanlıdır, Sona isə erməni qızıdır. Onlar bir-birini dəlicəsinə sevirlər. Ancaq həyat elə gətirir ki, Bahadır çıxış yolu tapa bilmir və intihar edir.

– Sən Bahadırın yerində olmaq istərdinmi, onun taleyini yaşamaqdan qorxmursan?

– Bahadırın yerində olmaq deyəndə ki, əslində, mən elə Bahadırın yerindəyəm. O bir azərbaycanlıdır və bir erməni qızını sevir, mən də sevdiyim, deyəsən, erməni qızıdır (o, bir az qımışdı və sözünə davam etdi). Lakin bizim bir mühüm fərqimiz var. Bahadırın yaşadığı dövrdə insanlar milli məsələlərə münasibətdə bir qədər başqa cür düşünürdülər. Ətrafdakıların fikri, başqalarının nə deyəcəyi onları çox narahat edir, insanlar başqalarının qınaq ünvanı olmaqdan qorxurdular. Məncə, burda millətini sevib-sevməməkdən söhbət getməməlidir. Hər bir insan millətini sevir; biri az, bir çox, amma sevir. Sən millətini sevmirsənmi? Mən millətini sevmirəmmi? Mən millətini də sevirəm, səni də bütün varlığım ilə sevirəm. Hesab edirəm ki, mənim bu iki sevgim bir-birinə mane olmamalıdır, insan başqalarının fikrinə deyil, öz qəlbinin dediklərinə söykənməlidir. Məncə, Bahadır bu çıxış yolunu tapa bilmədiyi üçün, əslində, məhəbbətin deyil, dövrün, zamanın qurbanı oldu.

İlqarın cəsarətli, özünəinamlı şəkildə söylədiyi bu sözlər Nananı çox təsirləndirmişdi. O, bir qədər kövrək səslə və gözləri yaşarmış halda pıçıldadı: “Mən sənə, sənin hissələrinə bütün varlığım ilə inanıram. Səni sevdiyim üçün də nə qədər xoşbəxt olduğumu izah etmək üçün söz tapa bilmirəm. Amma içimdə bir həyəcan var, bir qorxu var, səni itirmək qorxusu! Mən qorxuram, İlqar!”

– Qorxma, bizi yalnız ölüm ayıra bilər.

---

² Misra Ə. Vahidin bir qəzəlindədir

– Qorxduğum da elə bu deyilmi, İlqar?
– Sən heç fikir eləmə, mən ölmək üçün sevmirəm, mən sevmək üçün yaşayıram – səni sevmək üçün!

***

İlqar uzun müddət Svetlana Mixaylovnanın dediklərinin təsirindən çıxıb bilmədi. Evə gəldi, hər şeyi götür-qoy etdi və qətiyyətlə fikrə gəldi ki, Svetlana Mixaylovnanın dediklərini etməyəcək. Toy eləmək, bütün tələbə yoldaşlarını, qohum-əqrəbanı dəvət etmək, öz sevgilisini bəyaz gəlinlikdə görmək onun ən böyük arzusu idi. Bir də ki o, qız qaçırtmaq kimi adəti keçmişin qalığı hesab edir və bunu öz müqəddəs sevgisinə layiq görmürdü.

***

Tənəffüs vaxtı idi. Gülya İlqara yaxınlaşdı: “Bilirsən, İlqar, ağır da olsa, sənə bir söz demək istəyirəm. Bu gün Nananın bacısı ilə rastlaşdım. O mənə bir xəbər dedi. Nana atasının təzyiqlərinə dözə bil-məyib, onun istədiyi bir oğlanla nişanlanmağa razılığını verib. Oğlan Rusiyada yaşayır, artıq buradadır – Bakıda, bu günlərdə üzük gətirəcəklər”.

İlqarı elə bil ildırım vurdu. O, heç bir şey deməyib cəld addımlarla dəhlizin o başına – rus bölməsinin dərslərinin keçirildiyi tərəfə addımladı, lakin Gülyanın “o, yoxdur, bu gün universitetə gəlməyib” sözlərini eşidib dayandı. İlqar həyəətə çıxdı, bir skamekada oturub bir az nəfəsini dərdi. Fikirləri o qədər dolaşmış, öfkəsi o qədər güclü idi ki, nə eşitdiklərini həzm edə bilir, nə də bir qərara gələ bilirdi. Nəhayət, özündə güc tapıb qərar verdi: “Bu xəbəri başqasından deyil, onun öz dilindən eşitməliyəm”. Əsəbi halda ayağa qalxdı, birbaşa Nana ilə gəldi.

Qapının zəngini çaldı. Nana açdı. Evdə ondan başqa kimsə yox idi. Nana İlqarı ilk dəfə idi ki, bu halda görürdü. Həmişə özünə xüsusi fikir verən, şax duruşu, səliqəli geyimi ilə hamının diqqətini cəlb edən İlqar sanki şaxta vurub qurumuş cansız bir ağacı xatırladırdı. Nana İlqarın hər şeydən xəbəri olduğunu anladı. Heç nə deməyib, üzünü yana çevirdi. İlqar içəri girib qapını örtüdü: Deyilənlər doğrudurmu? Bunu sən dilindən eşitməyə gəlmişəm, – deyənə Nanadan cavab istədi.

– Mən artıq dözə bilmirəm. Məni başa düş, İlqar!

– Dözə bilmədiyim üçün də xəyanət etdin, başqası ilə nişanlanmağa razılıq verdin, bunumu başa düşüm?

– Dediysin kimi deyil...

– Bəs necədir? Bunun başqa adımı var?

– Mən ailəmdən keçə bilmirəm, İlqar.

– Deməli, sən seçimini etdin – ailən və yeni sevgilin!

– Sözlərinə fikir ver, İlqar! Mən həyatımda yalnız ...

– Sizə xoşbəxtlik arzulayıram.

– İlqar...

İlqar qapını çırpıb çıxdı. Tənha ağacın altına gəldi. Özünü nə qədər ələ almaq istəsə də,

bacarmadı, onu dəli bir ağılamaq tutdu və sanki, bir az rahatlayan kimi oldu. Uzun müddət orda tək-tənha oturduqdan sonra evə qayıtdı. Evdəkilər heç nə başa düşməsinlər deyərək özünü ələ aldı və yorğun olduğunu söyləyib, birbaşa yatmağa getdi. Lakin nə qədər yatmağa çalışsa da gözlərinə yuxu getmirdi.

Saat 3-ə yaxınlaşırdı. İlqar isə heç cür sakitləşə bilmirdi. Gülyanın “Bu günlərdə üzük gətirəcəklər” və Nananın “Mən artıq dözə bilmirəm. Məni başa düş, İlqar!” sözləri qulaqlarında cingildəyir, ona rahatlıq vermirdi. Onun üçün həyat sanki bitmişdi...

Ayağa durdu. Qonaq otağından balkona çıxdı. O, elə bil ki evdəkiləri unutmuşdu, hissələrinə hakim ola bilməyib hönkürtü ilə ağladı. Balkonun yarımçıq divarına qalxdı – çarəsizlik həyat eşqinə qalib gəlmişdi. İlqar gözlərini yumdu...

Bu an kimsə onun qolundan yapışb var gücü ilə aşağı çəkdi. İlqar yerə yığıldı. Nərminə: Sən neyləyirsən? Sakit ol, sakit ol, mənim balam, – deyərək onu sinəsinə basıb qucaqladı, bir ana nəvazişi ilə başını sığalladı. Səssiz İlqarın qaradaşı oyandı. Baş verənləri duyduqdan sonra, adəti üzrə, bir müddət susdu. Nəhayət, fikirli-fikirli dilləndi: “Sakit ol, bu, çıxış yolu deyil. Həyatda çarəsizlik deyərək bir şey yoxdur. Hər dərddin bir dərmanı, hər şeyin bir əlacı var. Sabah açılınsın, məsləhətləşib bir qərar verərik. Lap lazım gəlsə, elçi gedərik, sən sakit ol, get bir az yat, dincəl”.

Artıq səhər açılmışdı. İlqar gecə baş verənlərdən bir qədər xəcalət çəkir və otağından çıxmırdı. Bu zaman Nərminə qapını döydü, heç nə olmamış kimi: İlqar, süfrə hazırdır, gəl yeməyini ye, – deyərək onu səslədi. İlqar otaqdan çıxdı, yuyunub süfrə arxasında oturdu. Heç kim gecə baş verənləri yada salmadı. Amma hiss olunurdu ki, yeməkdən sonra mühüm bir söhbətə başlayacaqlar.

Nərminə süfrəni yığışdırdı, ömür yoldaşının üzünə baxıb onun razılığını aldı və söhbətə başladı: “Sənin məhəbbətinin ötəri bir hissə deyil, əsl sevgi olduğuna şübhəmiz yoxdur. Artıq böyümüsən, bu gün-sabah universiteti bitirirsən. Bir halda ki bir-birinizi belə sevirsiniz, biz də etiraz etmirik, qərara gəldik ki, elçi gedək. Amma əvvəlcə kənddəkilərə xəbər vermək lazımdır”. İlqar gözlənilmədən, qətiyyətlə dilləndi: “Yox, heç bir yerə getmək lazım deyil. Mən bütün gecəni düşünüb bir qərara gəlmişəm. Mən gedirəm. Bir-iki qrup yoldaşım var, gənc mütəxəssis kimi, Rusiyaya gediblər, orda elmi-tədqiqat institutunda işləyirlər. Xeyli vaxt idi ki, məni də çağırırdılar. Gedib bir müddət orada işləyəcəm, sonrasını da həyat göstərər”. İlqar bunu deyib üzünü qaradaşına çevirdi, baxışları ilə onun razılığını istədi.

İlqarın qaradaşı təbiətən öz fikirlərini kimsəyə diqtə etmək kimi bir xüsusiyyətdən tamamilə uzaq bir insan idi. O, İlqarın fikrində qərarlı olduğunu hiss etdi: Əvvəlcə o institut haqqında ətraflı məlumat topla, iş nədən ibarətdir, hansı perspektivlər var, bunları öyrən, sonra qəti qərar ver”, – deyərək faktik olaraq razılığını bildirdi.

***

1985-ci il mart ayının 7-də İlqar Rusiyaya – Ulyanovsk şəhərinə yola düşdü. Mars Elmi-Tədqiqat İnstitutunda işə düzəldi.

İlqar institutun lap yaxınlığında, 16 sayılı tələbə yataqxanasında qalırdı. Olub-keçənləri

unutmaq, yeni həyata başlamaq istəyirdi. Bunun üçün institutun ictimai işlərində fəal iştirak edir, idmanla məşğul olur, işdənənar vaxtlarını da maraqlı və mənalı keçirməyə çalışırdı. Bu məsələlərdə ona otaq yoldaşları, əslən Gürcüstandan olan Rəhman və Fərman daim dəstək olurdular. Onların arasında yaranmış səmimi dostluq münasibətləri yataqxanada yaşayan azərbaycanlıların diqqətindən qaçmır, 101 saylı otaq yavaş-yavaş yataqxananın mərkəzi otağına çevrilirdi. Dostlar otaqda bütün işləri bölmüşdülər – Rəhman yemək bişirir, Fərman təmizlik işlərinə baxır (bu təyinatda onun həddindən artıq səliqəli və təmizkar olması rol oynamışdı), İlqar isə bazarlıq məsələlərinə cavabdeh idi. İlqar və Fərman bəzən öz aralarında iş funksiyalarını dəyişsələr də, Rəhmanın işi dəyişməz qalırdı. Rəhmandan fərqli olaraq, İlqar və Fərman idmana xüsusi önəm verirdilər (İlqar işlədiyi institutun vilayət birinciliyində çıxış edən “Delfin” adlı futbol komandasında oynayırdı). Elə onların təşəbbüsü ilə yataqxananın arxa tərəfində, qaldıqları otağın pəncərəsinin lap altında bir voleybol meydançası düzəltmişdilər, demək olar ki, hər axşam burada saatlarla voleybol oynayırdılar. Belə vaxtlarda voleybola çox da həvəs göstərməyən Rəhman Fərmanın böyük həvəslə topladığı valları (bu valların bir hissəsini onun özü Bakıdan gətirmişdi, bir hissəsini də Bakıya gedib-gələnlərə sifariş edib gətizdirirdi) hündürdən oxudur, Sabir Mirzəyevin muğamları, Teymur Mustafayevin, Baba Mirzəyevin xalq mahnıları, Şövkət Ələkbərovanın, Flora Kərimovanın həzin nəğmələri otağın açıq pəncərəsindən ərtafa yayılırdı...

Beləcə, həftələr, aylar keçirdi. Baş verən təlatümlü hadisələrdən sonra Rusiya həyatı İlqara sanki bir rahatlıq gətirmişdi. Yavaş-yavaş İlqarın məhəbbət yaraları sağalır və o, normal həyat ritminə qayıdırdı.

***

Payızın ilk günləri idi. İlqar Bakıya ezamiyyətə gəlmişdi. Metroda təsadüfən Gülyaya rast gəldi. Bir qədər ordan-burdan danışdıqdan sonra Gülya: Heç Nananı soruşmursan, – deyər mənalı baxışlarla İlqarın üzünə baxdı. İlqar: Soruşmağın nə mənası var ki, o, öz seçimini etdi, – deyib söhbəti dəyişmək istədi. Gülya davam etdi: “O, üzüyü geri qaytardı və 2 aydan çoxdur ki, evlərini tərk edib, xalasıgildə yaşayır”. İlqar Gülyanın sözlərinə diqqət vermirdi və onun bu sön sözlərini də guya eşitmədi. Gülya sözlərinə İlqarın ciddi reaksiya verəcəyini gözləyirdi, lakin onun belə münasibəti qızı əməlli-başlı çaşdırmışdı: Sənə deyirəm, eşitmirsən, Nana nişan üzüyünü qaytarıb, – deyər bir də təkrar etdi. Bu vaxt İlqar yuxudan ayılmış kimi: Nə dedin, üzüyü qaytarıb?, – deyər nəzərlərini Gülyaya dikdi. Gülya İlqarı maraqlandıra bildiyi üçün bir qədər rahatladı və təmkinlə sözüünə davam etdi: “Bilirsən, İlqar, sən gedəndən sonra mən, demək olar ki, Nana ilə hər gün görüşürəm. O, tamamilə dəyişib. Sənin gördüyün o deyib-gülən, zarafatçı qızdan əsər-ələmət qalmayıb. O sanki həyatdan küsüb, heç bir şeylə maraqlanmır, hətta deyərdim ki, yaşamağa belə marağı qalmayıb. Bunu elə-belə demirəm, bəzən onunla söhbət etdikdən sonra həyatı üçün əndişələnməyə başlayıram. Bilirəm, ondan çox inciyibsən, əslində, buna kifayət qədər haqqın da var, amma, hər halda, ona baş çəksən, peşman olmazsan”.

Qatar Bakı soveti stansiyasına çatdı. Onlar qatardan düşüb eskalatorla yuxarı qalxdılar. Bayıra çıxdıqda Gülya çantasından kağız-qələm çıxarıb tələsik nə isə yazdı və İlqara uzatdı: “Bu, Nananın xalasıgilin telefonudur. Yaxşı olar ki, axşam saat 7-dən sonra zəng edəsən, o, indi işləyir

axı – məktəbdə. Bu da, hər ehtimala qarşı, xalasının yaşadığı ünvan!”

Gülya İlqarla sağollaşib ayrıldı. O getdikdən sonra İlqar Kommunist (indiki İstiqlaliyyət) küçəsi ilə aşağıya – Sabir bağına tərəf düşdü. Boş skamekalardan birində oturdu. İlqar qeyri-müəyyən hisslər keçirirdi. Ürəyində Nanaya çox qırğın olsa da, qəlbinin lap dərinliyində elə bil zəlzələ baş verir, bütün qəlbi titrəyirdi. O özünü nə qədər Nananı unutmuş kimi göstərməyə çalışsa da, içində baş verənlər başqa bir hissənin əlamətləri idi.

Yaxındakı skamekalardan birində iki sevgili ilan kimi bir-birinə sarılmış halda oturmuş, ətrafda heç kimi görmürdülər. İlqar onlara baxıb xatirələrə daldı və Nana ilə keçən günlərini yadına saldı.

***

İlqar qapının zəngini çaldı: Kimdir, kimi istəyirsiniz?, – deyə içəridən bir qadın səsi gəldi. İlqar nə deyəcəyini bilməyib bir an susdu və sakit halda: Zəhmət olmasa, qapını açın, bir şey soruşacam, – dedi. Nə deyəcəksinizsə, deyin. Mən niyə qapını açmalıyam, – deyə qadın bir az hirsli şəkildə dilləndi. İlqar utancaq səslə: Mənim adım İlqardır, mən Nananı görməyə gəlmişəm, – dedi. Qapı açıldı. Nananın xalası İlqarı gülürüzlə qarşıladı, İlqarın gətirdiyi çiçəkləri minnətdarlıqla götürdü və onu otağa dəvət etdi. Bir stəkan çay içdikdən sonra İlqar bildirdi: “Nananın rəfiqəsi mənə dedi ki, Nana bir müddətdir ki, sizdə qalır. Onun üçün Sizi narahat etmək məcburiyyətində qaldım. Amma deyəsən o, evdə yoxdur. İndi mən gedim, zəhmət olmasa, deyərsiniz ki, mən gəlmişdim”. Nananın xalası: İlqar tələsməyin, artıq Nananın gəlmək vaxtıdır. O, heç vaxt belə gec qalmazdı, harda olsa, bu saat gələr, – demişdi ki, qapının zəngi çalındı.

İlqar həyəcandan, özündən asılı olmayaraq, ayağa qalxdı. Nana içəri girən kimi: “Bilirsən, xala, bu gün Gülyanı gördüm. İlqarın Bakıda olduğunu söylədi. Hətta mənim burda qaldığımı da deyib ona. Səndən xahiş edirəm, birdən İlqar buralara gəlsə, artıq mənim burda qalmadığımı söylə. De ki, bir neçə gün qalıb getdi. Mən onunla görüşməyə mənəvi olaraq hazır deyiləm”. Bir qədər nəfəsini dərdikdən sonra davam etdi: “Bir də o, bura niyə gəlsin ki, mənim ona qarşı etdiklərimdən sonra, yəqin ki, heç vaxt məni bağışlamaz”. Nana danışıq-danışıq ayaqqabılarını çıxartdı, əl çantasını bir tərəfə qoydu. Otağa keçmək istəyəndə xalası onun qolundan tutub saxladı: “İlqar gəlib, burdadır – otaqda”. Nana həyəcandan nə deyəcəyini, nə edəcəyini bilmədi. Tələsik güzgüyə baxdı, küləkdən dağılmış saçlarını düzəltdi. Bu zaman İlqar otaqdan çıxdı. Nana: Salam, İlqar, xoş gəlmisən, – deyə əlini uzatdı. İlqar onun sözlərini eşitdiyini üzünə vurmadı, heç nə eşitməmiş kimi dedi: “Bağışla, səni narahat edirəm. Vaxtını çox almayacam. Amma səni görmədən də gedə bilməzdim”. Nananın xalası, gəncləri baş-başa buraxmaq məqsədilə: Nana, mən qonşumuz Sonya xalagilə gedirəm, deyəsən, bir az azarlayıb, yaxşı deyil, bir ona baş çəkim”, – deyib qapıdan çıxdı. O gedəndən sonra İlqar və Nana bir müddət heç nə demədən sakitcə oturdular. Onlar söhbətə başlamaqda çətinlik çəkirdilər. Nəhayət, İlqar dilləndi: “Gülya mənə hər şeyi danışdı. İnan, sənə xoşbəxt olmağın mənim ən böyük arzumdur. Mən səni xoşbəxt edə bilmədim, görünür, qismət deyilmiş”. İlqar bir anlığa durdu. Qarıışıq fikirlər içindəydi, ürəyindən keçənlərlə dilindən çıxanlar bir-biri ilə uzlaşmır, dediyi sözlər özünü də qane etmirdi. Bir tərəfdən, onun ürəyində Nanaya olan

məhəbbətinin közü hələ də tam sönməmiş, digər tərəfdən də, onun hissləri sanki təhqir edilmişdi (İlqar Nananın nişanlanmasını bağışlanılmaz xəyanət hesab edir və qürurundan heç çür vaz keçə bilmirdi). Nana da bənzər hisslər keçirirdi; başına gələnlərdən sonra o, həyatında yalnız İlqarı ülvə hisslərlə sevdiyinə bir daha əmin olmuş, həm də ona qarşı istəmədən ədalətsizlik etdiyini qəbul etmişdi. Amma, nədənsə, nə özündə cəsarət taparaq İlqardan üzr istəyir, nə də ümidini itirirdi. Hər ikisi bu qarışıq fikirlər içində keçən, təxminən, iki saat ərzində qarşı tərəfdən bir etiraf gözləyərək öz ürəyindən keçənləri açıb deyə bilmədilər.

Qapı döyüldü. Nananın xalası qayıtdı. İlqar ayağa durdu və: Artıq gec oldu, icazənizlə, mən gedim, səhər hava limanında olmalıyam, – deyib hər ikisi ilə sağollaşib evdən çıxdı.

***

Bu hadisədən dörd aya yaxın vaxt keçmişdi. İlqarın dostu, Nananın qrup yoldaşı Artur da Ulyanovskiyyə gəlmiş, İlqarın işlədiyi institutun yaxınlığındakı məşhur “Ruslan” təyyarələrinin istehsal edildiyi zavodda mühəndis işləyirdi. Qaldıqları yataqxanalar bir-birinə yaxın olduğundan onlar, demək olar ki, hər gün görüşürdülər.

Şənbə günü idi. Pəncərədən düşən günəşin şüaları isti bir gün olacağından xəbər verirdi. İlqar, adəti üzrə, şənbə və bazar günləri (bu günlər iş günü deyildi) həmişəkindən fərqli olaraq, lap tezdən oyanır və təmiz hava almaq üçün yataqxanadan təxminən bir kilometr məsafədə olan stadionun yanındakı meşəliyyə gedir, xeyli gəzişdikdən sonra yataqxanaya dönürdü. Yenə də tez oyanmışdı. İdman formasını geyinib otaqdan çıxdı. Elə yataqxananın qapısından yenicə çıxmışdı ki, Artura rast gəldi: Xeyir ola, Tənbəl Əhməd, gün hardan doğub, səhər tezdən durmusan? Yoxsa sən də artıq idmanla məşğul olmağa başlamısan?, – deyə Artura dostcasına sataşdı (Artur cılızbədənli bir oğlan idi, idmanla məşğul olmağı qəti sevmir, istirahət günləri isə, ümumiyyətlə, saat 10-11-ə kimi yatmağı adət etmişdi. İlqar bəzən ona, bu xüsusiyyətlərinə görə uşaq vaxtı oxuduğu bir nağılın baş qəhrəmanının şərəfinə, Tənbəl Əhməd deyirdi). Artur xüsusi ədə ilə: Yox, e, elə bircə idmanım çatmırdı. Saratova ezamiyyəyə göndərilir. Ona görə də, dünən axşam saat 12-yə qədər işdə olmuşam. Gəlib səni görə bilmədim. Bu sənə çatacaq, Bakıdandır, – deyə əlindəki məktubu İlqara uzatdı. Dərhal da: Mən artıq gecikirəm. Sağ ol, bir həftədən sonra görüşərik, – deyib cəld addımlarla uzaqlaşdı. İlqar məktuba nəzər saldı, konvertin üzərində Nananın xəttini tanıdı. İlqar məktubu açmadı, yolboyu məktubun içində nə yazıla biləcəyi haqqında düşünür, ağına bir fikir gətirə bilmirdi. Son dəfə Bakıda, Nananın xalasıgildəki görüşdən sonra hər şeyi bitmiş hesab etmişdi. İndi birdən-birə bu məktub...

İlqar “Zarya” stadionunun içindən keçib meşəyə girdi. Ona tanış olan çığırla üz tutdu düz Volqa çayına. Səhər tezdən olmasına baxmayaraq, çimərlikdə tək-tək adamlar vardı. Günəş öz qızılı tellərini suyun üzərinə sərmiş, suyun ləpələri sədəf kimi parıldayırdı. İlqar bu gözəlliyi seyr etmək üçün əllərini qaşına qoyub uzaqlara nəzər saldı. Lap uzaqda bir kater görünürdü. Bu, yəqin ki, Brejnev şəhərindən (bu şəhərin əvvəlki adı Naberejnı Çelnı idi) Ulyanovskiyyə gələn kater idi. İlqarın xəyalı uzaq Bakıya, Xəzər dənizinə getdi. Nana ilə görüş yerləri – Neftçilər metrosunda marşrut taksilərin son dayanacağı, metronun yaxınlığındakı ağaclarıq, Dənizkənarı bulvarı, Dağüstü

park, Sahil bağı, C.Cabbarlı adına kinoteatr, Nizami kinoteatrı, Funikulyor və başqa yerlərdə görüşləri kino lenti kimi gözlərinin önündən gəlib keçdi.

Kiçik bir daşın üstündə oturdu, məktubu qumun üzərinə qoyub başını əllərinin arasına aldı, bir qədər fikrə getdikdən sonra məktubu açdı: “Əzizim İlqar! Çox düşündüm, sonda sənə bu məktubu yazmaq qərarına gəldim. Son görüşümdə özümdə güc tapıb ürəyimdəkiləri sənə deyə bilmədim. İlqar! Bilmirəm məni bağışlaya biləcəksənmi? Mən həyatımda yalnız bir dəfə sevdim – səni. Atamın təzyiqi ilə o nişanı qəbul etdim, amma onunla elə birinci görüşümdə həər şeyi anladım – nə qədər böyük səhv etdiyimi, qəlbimdə səndən başqa, birinin yerinin olmadığını, səniz yaşaya bilməyəcəyimi... Sənsizlik çox çətin, İlqar! Mən indi həyatda sanki tarım dartılmış bir kəndir üzərində gəzirəm. Bu kəndir nə qədər dözəcək, bilmirəm. Yadındadır? Bir dəfə mənə demişdin: “Mən ölmək üçün sevmirəm, mən sevmək üçün yaşayıram – səni sevmək üçün!” İndi mən sevmək üçün yaşayıram, İlqar; – səni sevmək üçün. Səndən cavab gözləyirəm. Bircə dənə “gəl” sözün kifayətdir”.

İlqar uzun müddət məktubun təsirindən çıxma bilmədi, təkrar-təkrar oxudu. Xeyli səssizcə oturdu. Və nəhayət ayağa durdu, məktubu dodaqlarına yaxınlaşdırıb öpdü, məktub əlində suyun lap kənarına yaxınlaşdı.

Göyün üzünə qara buludlar yığışmaqda idi. Çox keçmədi ki, yağışın damcılarını göz yaşlarına qarışdı. Volqa sanki təlatümə gəlmişdi. Bircə anın içində yüksək dalğalar əmələ gəlməyə başladı. İlqar göz yaşları içində məktubu dalğaların ağışına atdı: “Əlvida, sevgilim, əlvida, tənha ağac, əlvida!..”

***

İllər keçdi. İlqar Bakıya qayıtmış, ailə qurmuşdu. Sevdiyi işlə məşğul olur, ali məktəblərdən birində işləyirdi. Ailəsinə həddindən artıq bağlı olan İlqar işini bitirən kimi evə gəlir, bir də evdən çıxmamağa çalışırdı.

Ömür yoldaşı Elnarə İlqarın kəndindən idi. Təbiətən sakit, söz-söhbətə yersiz qarışmayan, hər sözünün, hərəkətinin yerini bilən xoşrəftar bir qız idi. Hətta ilk vaxtlar Elnarə, nədənsə, bir az İlqardan utanır, bəzi fikirlərini deməkdə belə, sanki çətinlik çəkirdi. Bu, qətiyyətlə İlqardan qaynaqlanmayan, Elnarənin aldığı mükəmməl ailə tərbiyəsindən irəli gəlirdi. Zaman keçdikcə, bu xüsusiyyətlər də, yavaş-yavaş, daha səmimi hisslərlə əvəz olunur və onlar bir-birinə doğma tellərlə bağlanırdılar. Lakin, nə olursa olsun, Elnarə heç vaxt İlqarın icazəsi olmadan bir addım da atmır, evdə onun heç bir sənədinə əl vurmur, hətta onun yazı masasını silərkən belə çox ehtiyatlı olur, hər şeyin yerli-yerində olmasına diqqət edirdi. Bütün bunlar – Elnarənin ailə dəyərlərinə, ailədə kişinin roluna verdiyi qiymət İlqarı da ömür yoldaşına münasibətlərində həddindən artıq diqqətli və səmimi olmağa vadar edirdi. Onların ilk vaxtlar, sadəcə olaraq, səmimiyyət üzərində qurulan münasibətləri tədricən qarşılıqlı məhəbbət hisslərinə çevrilirdi.

Təzəcə evlənmişdilər. İlqar Elnarəyə boş vaxtlarını maraqlı keçirməsi üçün kitab oxumanın ən maraqlı və faydalı iş olduğunu aşılamiş və oxuması üçün bir neçə kitab seçib qoymuşdu. Elnarə də İlqarın işdə olduğu zaman, imkan düşdükcə, kitab oxuyur, bu yolla həm dincəlir, həm də

darıxmırdı.

İlqar işə getmiş, Elnarə kreslodə oturub kitab oxuyurdu. Əlindəki “Martin İden” romanı, deyərsən, ona çox maraqlı gəlmişdi və o, vaxtın necə keçdiyini hiss etməmişdi. Dönüb divardakı saata baxdı, İlqarın işdən gəlməsinə bir saat qalmışdı. Elnarə ayağa durdu, mətbəxə keçib, həmişə olduğu kimi, səliqə ilə süfrəni hazırladı və geri-otağa döndü. Ev cəmi birotəqlı olduğundan hər şey, demək olar ki, Elnarənin əlinin altında idi və evdəki səliqə-sahman ürək açırdı. Elnarə kitab rəfinə yaxınlaşdı. Nədənsə, kitablar ona bir az tozlu kimi göründü, əsgini götürüb, zümzümə edə-edə kitabları silməyə başladı. O, kitabları bir-bir rəfdən götürür, kitabın və müəllifin adını oxuyur, səliqə ilə silir və yerinə qoyurdu. Növbəti kitabı əlinə aldı. Rəşad Nuri Güntəkin – “Dodaqdan qəlbə”. Elnarə bu müəllifin bir əsərini – “Çalıquşu” kitabını oxumuşdu. Ona görə də, bu kitab da ona maraqlı gəldi, açıb vərəqləməyə başladı. Birdən kitabın arasından bir kağız düşdü. Elnarə əyilib kağızı götürdü. Bu bir məktub idi. Elnarə iki qatlanmış məktubu açdı, məktubun arasında bir qız şəkli var idi. Maraq Elnarəni götürdü və o, məktubu oxudu.

... Qapının zəngi çalındı. Bu, İlqar idi. Elnarə, adəti üzrə, “xoş gəldin” deyib İlqarı gülərlə qarşılamağa çalışsa da, onun kefsiz olduğu İlqarın gözündən qaçmadı: Nə olub, Gözəl (İlqar Elnarəyə heç vaxt öz adı ilə müraciət etmir, nədənsə, onu “Gözəl” deyə çağırırdı) niyə belə kefsizsən?, – deyə Elnarəni qucaqlayıb yaşarmış gözlərindən öpdü. “Yox, yox, ciddi bir şey yoxdur, fikir vermə, sadəcə, birdən-birə bir az qəribsədim. Yəqin, acsan, sənəin sevdiyin yeməyi bişirmişəm. Tap görüm, nədir?” –deyib söhbətə şirinlik qatmağa çalışdı. İlqar dərhal, sanki bilirmiş kimi, “şəşəmadı” deyib, əllərini ovuşdura-ovuşdura birbaşa mətbəxə getdi, ləzzətlə yeməyini yeyib otağa keçdi.

İlqarın nəzərləri yenidən Elnarənin yaşarmış gözlərinə sataşdı: “Yox, səndə bir şey var. Məndən nahaq yerə gızlətməyə çalışırsan. De görüm, nə olub, nədir səni narahat edən?” Elnarə özünü saxlaya bilməyib ağladı. Kitab rəfinə yaxınlaşıb məktubu götürdü, heç nə demədi və sakitcə İlqara uzatdı.

İlqarın xəyalı tələbəlilik illərinə getdi...

İkinci kursu yenicə bitirmişdilər. Yay vaxtı İlqar Gürcüstana – evlərinə, Nana isə, ailəsi ilə birlikdə, Leninqrada getmişdi. İlqar Nanadan “elə et ki, hər gün səndən bir məktub alım”, – deyə xahiş etdi. Nananın “Bu necə olacaq, ki?” sualına cavab olaraq İlqar dedi: “Çox sadə, sən, Leninqrada çatan gündən başlayaraq hər gün mənə bir məktub yazıb poçtla yola salarsan. İlk məktubun mənə çatandan sonra mən hər gün səndən bir məktub almış olacam”. “Hə, indi riyaziyyatçı olduğun bir daha bəlli oldu”, – deyə Nana gülümsədi. İlqar isə özündən razı halda: Bunun üçün riyaziyyatçı olmağa ehtiyac yoxdur, sənəin kimi bir gözəli sevmək kifayətdir, – deyib Nananı qucaqladı. Nana ona hər gün məktub yazacağına söz verdi.

Təxminən on gün idi ki, İlqar evlərində idi. Amma hələ Nanadan məktub almamışdı. “Bu gün gələr, sabah gələr”, – deyə hər növbəti günə ümid bəsləyirdi. Kənddəki poçtalyona da əvvəlcədən xəbərdarlıq etmişdi və xahiş etmişdi ki, məktub gələn kimi gecikdirmədən ona çatdırsın. Bunun üçün poçtalyona xüsusi bəxşiş də vəd etmişdi. Nəhayət, o gün gəldi. İlqar həyətdə gəzişirdi. Həmişə olduğu kimi, həyətin darvazası taybatay açıq idi və poçtalyon maşınıni birbaşa həyətdə sürdü. O, əlindəki məktubu göstərərək: Muştuluğumu istəyirəm, – deyib məktub olan əlini yuxarı

qaldırdı. İlqar gülə-gülə cibindən 5 manat pul çıxarıb poçtalyona verdi. Poçtalyon getdikdən sonra o, bağa keçdi, bir qədər aralıda, arxın üstündə oturdu, məktubu dodaqlarına yaxınlaşdırıb öpərək açdı. Məktub dördsəhifəlik düzxətli dəftər vərəqlərində yazılmışdı: “İlqar, mənə nə qədər çox sevdiyini bilirəm və bunun üçün çox xoşbəxtəm. Hər bir qızın ən böyük arzusu biri tərəfindən bu qədər sevilməkdir. Bu gün səhər tezdən meşəyə göbələk yığmağa getmişdik. Atam, anam, Nelli, evlərində qaldığımız Liza xala, onun əri və iki qızı – hamımız birlikdəydik. Bircə sən yoxdun, İlqar! Birdən-birə yaman qərubsədim, o qədər darıxdım ki, hətta görməsinlər deyə bir az kənara çəkilib ağladım. İcimdə nə baş verdiyini anlamağa çalışırdım. Sənin xəyalın gözlərimin önündən getmir, bu anlarda yanımda olmağını istəyirdim, sənin o sevgi dolu sözlərini eşitmək üçün elə darıxmışam ki, İlqar! Yadındadır, bir dəfə mənə demişdin: “İlqar, mən səni sevirəm deyəcəyin gün mən dünyanın ən xoşbəxt insanı olacam”. O gün gəldi, İlqar! Özünü dünyanın ən xoşbəxt insanı sana bilərsən. Çünki mən səni sevirəm, İlqar, sevirəm!”

Məktub bitdi. Bu sözdən sonra bütün dörd səhifənin hamısında yalnız “Mən səni sevirəm” sözləri təkrar edilirdi. İlqar ilk dəfə idi ki, Nananın dilindən “sevirəm” sözünü eşidirdi. Odu ki, o, bütün dörd səhifə boyu yazılmış “mən səni sevirəm” sözlərini son nöqtəsinə qədər təkrar-təkrar oxudu. İnanılmaz hisslər keçirirdi, həyəcədən gözləri yaşarmışdı.

Həmin günlərdə Nana vədinə əməl etmişdi və təxminən bir ay boyunca, İlqar hər gün bir məktub alırdı. Sonralar, evləndikdən sonra ömür yoldaşının əlinə keçməsin deyə, məktubların hamısını cırıb atdı – yalnız “Mən səni sevirəm” sözləri ilə dolu ilk məktubdan başqa! İndi kitabın arasından düşən bu məktub həmin o məktub idi.

İlqar ayağa durdu, Elnarəyə yaxınlaşıb sevgi ilə bağına basdı: “Səni bu məktub narahat edib. Bunu səndən gizlədiyim üçün mənə bağışla. Amma bir şeyi bil. Bunlar hamısı keçmişdə qaldı. Keçmiş isə keçib gedib, bir də qayıtmayacaq. Sənsə mənim bu günüm, gələcəyimsən. Sən mənim hər şeyim – başımın tacısan, Gözəl! Səni tanıdıqdan sonra mənim üçün sevginin, məhəbbətin mənası dəyişib. Nədir sevgi, nədir məhəbbət? İndi bütün bunlar sənsən. Mən səndə nə varsa, onu sevirəm. Mənim arzum da, xəyalım da, varlığım da, ruhum da sənsən – başqa heç kim! Bunu sənə bütün səmimiyyətimlə deyirəm”.

İlqar bunu deyib əlindəki məktubu və onun içindəki şəkli bir neçə dəfə cırıb Elnarəyə uzatdı...

İlqarın səmimi hissləri, səsindəki həzin kövrəklik Elnarənin qəlbini yerindən oynatdı, doluxsunmuş halda başını onun sinəsinə əyib pıçıldadı: “Bilsəydin, mən nə qədər xoşbəxtəm, İlqar!”

*May 2020-ci il
Buzovna*